

Н.М. Заєць, аспір.
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИМІРНИКІВ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУР ЗАКУПІВЕЛЬ

(Представлено д.е.н., проф. Дрозд І.К.)

Мета цієї роботи проаналізувати застосування процедур закупівель для встановлення їх впливу на витрачання публічних (державних) коштів, шляхом розгляду можливих для аналізу вимірників.

При цьому розглядалися основні вимірники, що застосовуються у бухгалтерському обліку, а саме натуральні, трудові і грошові. Такі вимірники використовуються в кожному з видів бухгалтерського обліку – фінансовому та управлінському. При цьому, усі три види - натуральні, трудові та грошові вимірники більш поширені у фінансовому обліку. Так, натуральні та грошові вимірники поєднуються у більшості розділів облікової роботи. В той же час, при розподілі прибутку, обліку коштів, розрахункових операцій, фінансових результатів користуються, як правило, тільки вартісними вимірниками.

У цій статті дослідження вищезазначених вимірників здійснювалось з огляду на можливість їх застосування до процедур закупівель та встановлення найбільш ефективних вимірників для відповідного аналізу.

Дослідження проведено шляхом аналізу статистичних даних результатів застосування процедур закупівель на підставі яких здійснено висновки щодо вимірників, можливих для застосування при розгляді показників результативності процедур закупівель.

У статті проаналізовано вищезазначені вимірники та їх можливість відображати результати процедур закупівель, здійснено порівняння цих вимірників, аналіз їх показників у співвідношенні до укладених договорів та впливу на витрачання публічних (державних) коштів, що дозволило встановити найбільш ефективні методи аналізу результативності процедур закупівель.

За результатами дослідження визначено найбільш оптимальні вимірники для аналізу застосування процедур закупівель та досліджено ефективність їх застосування. І, як показало дослідження, найоптимальнішим вимірником для процедур закупівель є грошовий вимірник. Він дає змогу оцінити не тільки кількісний показник застосування процедур закупівель, а й вартісний показник ефективності їх застосування, в тому числі за результатами укладених договорів та витрачених коштів.

Ключові слова: *трудовий вимірник; грошовий вимірник; натуральний вимірник; процедури закупівель; комітет з конкурсних торгів; замовник.*

Постановка проблеми: Система публічних (державних) закупівель це, в першу чергу, процедури закупівель та їх результат виражений у вартісних показниках потрачених державних коштів у відношенні до закуплених товарів, робіт чи послуг.

Аналіз результативності процедур закупівель частіше всього здійснюється у кількісному вираженні порівняння застосованих процедур до потрачених коштів. При цьому, результатом процедури закупівлі вважається укладений договір, у зв'язку із чим, до результату процедур, в багатьох випадках, відносять не фактично потрачені кошти, а вартість договорів, що укладені за результатами цих процедур закупівель.

Аналіз останніх досліджень та публікацій: Вітчизняні та зарубіжні науковці, що проводять дослідження у сфері державних закупівель, такі як О.Шатковський [7], І.Дрозд [3], В.Колотій [7], С.Яременко [7], неодноразово використовували різні статистичні показники проведених процедур закупівель для аналізу витрачання публічних (державних) коштів. Такий аналіз здійснювався із застосуванням різних показників, в тому числі шляхом порівняння кількості процедур, вартості укладених договорів та фактично витрачених коштів. Проте, при цьому, порівняння зазначених показників не досліджувалось з огляду застосування вимірників процедур закупівель та їх аналізу з точки зору впливу процедур закупівель на витрачання державних коштів.

Враховуючи зазначене, **метою цього дослідження** є поглиблений аналіз застосування процедур закупівель для встановлення їх впливу на витрачання публічних (державних) коштів. Результатом цього дослідження має бути визначення найбільш оптимальних вимірників для аналізу застосування процедур закупівель та дослідження їх показників щодо ефективності застосування процедур закупівель.

Основним завданням даної роботи є дослідження вимірників, в яких можуть відобразитись процедури закупівель, порівняння цих вимірників, аналіз їх співвідношення до укладених договорів та їх впливу на витрачання публічних (державних) коштів.

Викладення основного матеріалу. Якщо розглядати поняття вимірників у бухгалтерському обліку, то можемо відзначити, що для відображення господарських засобів і процесів, що здійснюються на підприємстві, їхніх кількісних і якісних характеристик в обліку застосовують різні вимірники: натуральні, трудові і грошові.

Натуральні вимірники дають змогу отримати інформацію про господарські засоби і процеси в їх натуральному вираженні – в одиницях ваги, об'єму, площі, потужності та ін. Трудові вимірники використовують для визначення кількості затраченої праці в одиницях робочого часу – днях, годинах, хвилинах. Грошовий вимірник застосовують для узагальненого відображення наявності та руху засобів (майна) підприємства, джерел їхнього формування, господарських процесів і результатів діяльності в єдиному грошовому вимірнику (національній валюті України) [2].

У бухгалтерському обліку використовуються всі три види вимірників, але основним є грошовий, за допомогою якого можна узагальнити всі фінансові та господарські факти, явища, процеси. Господарські факти, які не мають грошової оцінки, в бухгалтерському обліку не відображаються [1].

Вимірники використовуються в кожному з видів бухгалтерського обліку – фінансовому та управлінському. При цьому, усі три види – натуральні, трудові та грошові вимірники більш поширені у фінансовому обліку. Так, натуральні та грошові вимірники поєднуються у більшості розділів облікової роботи. В той же час, при розподілі прибутку, обліку коштів, розрахункових операцій, фінансових результатів користуються, як правило, тільки вартісними вимірниками.

В управлінському обліку також застосовуються три вимірники, але основним є вартісний вимірник, який забезпечує накопичення даних щодо величини витрат за статтями калькуляції та елементами цих витрат. Натуральні й трудові вимірники застосовуються значно рідше, і, як правило, в ході процедури складання кошторисів і калькулювання собівартості продукції, де обов'язково визначають норму споживання матеріальних ресурсів та затрат праці на одиницю виробу, виконаних робіт, наданих послуг.

Потрібно звернути увагу, що всі три вимірники застосовують й у статистичному обліку. Статистичні щорічники, які відображають розвиток та діяльність виробництв, галузей економіки, користуються натуральними, трудовими та грошовими вимірниками для характеристики кількісних і якісних показників забезпечення основними засобами, виробничими запасами, показників випуску продукції, витрат на виробництво за статтями й елементами, характеристики фінансового стану та ін. [11].

Використання тих або інших натуральних вимірників залежить від особливостей обліковуваних об'єктів. Так, земельні угіддя обліковують в гектарах, заготовлену деревину – в кубічних метрах, виготовлену продукцію – в штуках, метрах, тоннах, центнерах, кілограмах тощо.

Застосовують і комбіновані натуральні вимірники. Наприклад, роботу вантажного автотранспорту вимірюють у тонно-кілометрах, що характеризують одночасно масу (вагу) вантажу і відстань, на яку його перевозять; використання обладнання – в машини-годинах тощо.

Натуральні вимірники забезпечують не тільки кількісне відображення обліковуваних об'єктів (наприклад, виготовленої продукції), а й їхню якісну характеристику (за видами, сортами, розмірами тощо), що має велике значення для збереження господарських засобів. Без натуральних вимірників неможливо скласти виробничий план, здійснити контроль за його виконанням, перевірити правильність використання матеріальних і трудових ресурсів та ін. Дані натурального обліку використовують для складання матеріальних балансів по окремих галузях і народному господарству в цілому.

Грошовий вимірник використовують при плануванні та обліку процесів виробництва й обігу, визначенні фінансових результатів і рентабельності діяльності, а також для здійснення розрахунків між підприємствами, організаціями, установами.

Часто грошовий вимірник використовують в обліку поряд з натуральними і трудовими вимірниками і на їхній основі. Так, вартість матеріалів або готової продукції визначають множенням їх кількості (в штуках, кілограмах, тоннах та інших натуральних вимірниках) на ціну за одиницю виміру; суму заробітної плати розраховують за даними про кількість витраченого часу (трудоий вимірник) і розцінками (тарифами) за одиницю часу (грошовий вимірник) [2].

Застосування в обліку всіх трьох вимірників у взаємозв'язку забезпечує повне і різнобічне відображення обліковуваних об'єктів, отримання узагальненої інформації щодо діяльності як окремого підприємства, галузі, так і народного господарства в цілому.

Проте, процедури публічних (державних) закупівель мають власну специфіку застосування вимірників. Якщо проаналізувати можливість застосування вимірників про які наведено вище, то більш за все для процедур закупівель підходить грошовий вимірник. При тому, можемо говорити про дві сторони його застосування, оскільки його показником може бути як вартість укладеного договору, так і сума зекономлених коштів, як показник ефективного застосування процедури закупівлі.

Натуральний вимірник для процедур закупівель може бути застосований у вигляді предмету закупівлі, а трудовий – як розрахунок обліку трудових затрат на підготовку та проведення процедур закупівель.

Далі варто провести аналіз можливості застосування вимірників процедур закупівель для отримання інформації про результативність процедур закупівель. Основні показники, що є джерелом дослідження вимірників процедур закупівель, є показники форми № 1 – торги (тендери), які розміщені на сайті Державної служби статистики України за 2013–2015 роки [4, 8, 9].

Насамперед, необхідно розглянути кількісні показники основних процедур закупівель, що застосовувались в Україні протягом 2013–2015 років (табл. 1).

Таблиця 1

*Основні кількісні показники запланованих в Україні
для проведення процедур закупівель протягом 2013–2015 рр. **

Рік	Усього за процедурами закупівель	Відкриті торги	Двоступеневі торги	Запити цінових пропозицій	Попередня кваліфікація учасників	Переговорна процедура закупівлі
2013	101893	60801	12	6671	248	34155
2014	89557	50053	4	6108	283	33108
2015	110260	63938	7	7990	100	38225

*Довідка: розраховано автором на основі [4, 8, 9]

Далі, варто застосувати грошовий вимірник наведених вище процедур закупівель у вигляді вартості укладених договорів за їх результатом (табл. 2).

Таблиця 2

*Основні вартісні показники укладених договорів за результатами процедур закупівель,
проведених в Україні протягом 2013–2015 рр. **

Рік	Усього за процедурами закупівель	Відкриті торги	Двоступеневі торги	Запити цінових пропозицій	Попередня кваліфікація учасників	Переговорна процедура закупівлі
2013	185467,6	95981,3	56,1	623,3	835,9	87965,6
2014	113791,5	59431,6	50,6	703,6	384,4	53220,1
2015	152588,1	78278,4	1,7	872,2	712,0	72723,8

*Довідка: розраховано автором на основі [4, 8, 9]

Відразу варто порівняти грошовий вимірник процедур закупівель у вигляді вартості укладених договорів із грошовим вимірником у вигляді запланованого витрачання коштів за процедурами закупівель (табл. 3).

Таблиця 3

*Основні показники запланованих коштів для здійснення закупівель
(очікувана вартість) за процедурами закупівель
в Україні протягом 2013–2015 рр. **

Рік	Усього за процедурами закупівель	Відкриті торги	Двоступеневі торги	Запити цінових пропозицій	Попередня кваліфікація учасників	Переговорна процедура закупівлі
2013	203566,2	119745,4	24,3	677,4	360,9	82752,8
2014	125496,4	75822,0	22,6	600,0	196,4	48854,1
2015	206789,2	90982,1	62,8	1007,4	748,8	113988,1

*Довідка: розраховано автором на основі [4, 8, 9]

Зазначені у таблиці 3 показники відображають загальну суму бюджетних коштів, заплановану для проведення процедур закупівлі у звітному періоді (очікувана вартість предмета закупівлі) (з урахуванням змін у сумах цих коштів, що відбулись у звітному періоді). При цьому, вказані суми не включають суму бюджетних коштів за процедурами закупівель, які відмінені чи визнані такими, що не відбулися.

Отже, можемо говорити, що різниця між вимірником процедур закупівель у вигляді очікуваної вартості запланованих закупівель та вимірником процедур закупівель у вигляді вартості фактично укладених договорів буде показником економії коштів за результатом процедур закупівель (таблиця 4).

Таблиця 4

Різниця між очікуваною вартістю запланованих коштів для закупівель та вартістю фактично укладених договорів за результатами процедур закупівель*

Рік	Усього за процедурами закупівель		Відкриті торги		Двоступеневі торги		Запити цінкових пропозицій		Попередня кваліфікація учасників		Переговорна процедура закупівлі	
	тис грн	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис грн	%
2013	18098,6	8,9	23764,1	19,8	-31,8	131	54,1	8	-475	132	-5212,8	106,3
2014	11704,9	9,3	16390,4	21,6	-28	124	-103,6	117,3	-188	151	-4366	108,9
2015	54201,1	26,2	12703,7	14	61,1	97	135,2	13,4	36,8	4,9	41264,3	36,2

*Довідка: розраховано автором на основі таблиці 2 та таблиці 3

Як бачимо за результатами аналізу та порівняння грошових вимірників процедур закупівель у 2013 та 2014 роках по деяких процедурах закупівлі не тільки відсутня економія коштів за їх результатом, а і наявне перевитрачання.

Однак, це не єдиний показник, яким варто характеризувати процедури закупівлі, оскільки суми укладених договорів за результатами процедур закупівель ще не показник реального витрачання коштів. Для більш детального аналізу результативності процедур закупівель доцільніше застосовувати їх грошовий вимірник у вигляді фактично потрачених коштів.

При цьому, щоб правильно розрахувати показник співвідношення проведених процедур закупівель до фактично потрачених коштів, необхідно вирахувати відмінені процедури закупівель, за яким не укладались і не виконувались договори (табл. 5).

Таблиця 5

Кількість відмінених процедур закупівель в Україні протягом 2013–2015 рр.*

Рік	Усього за процедурами закупівель	Відкриті торги	Двоступеневі торги	Запити цінкових пропозицій	Попередня кваліфікація учасників	Переговорна процедура закупівлі
2013	17506	14811	4	1485	81	1124
2014	22205	18899	0	1908	48	1350
2015	28116	23934	6	2476	19	1681

*Довідка: розраховано автором на основі [4, 8, 9]

Отже, приймаючи до уваги кількість відмінених процедур закупівель, можемо вирахувати реальну кількість проведених і завершених процедур за результатами яких і були укладені договори на вищезазначені суми в таблиці 2 (табл. 6).

Таблиця 6

Кількість фактично проведених процедур закупівель в Україні протягом 2013-2015 рр.*

Рік	Усього за процедурами закупівель	Відкриті торги	Двоступеневі торги	Запити цінкових пропозицій	Попередня кваліфікація учасників	Переговорна процедура закупівлі
2013	84387	45990	8	5186	167	33031
2014	67352	31154	4	4200	235	31758
2015	82144	40004	1	5514	81	36544

*Довідка: розраховано автором на основі [4, 8, 9]

Таким чином, дані, що відображені у таблиці 6 показують фактично проведені і завершені процедури закупівель за якими було укладено договори і дають можливість проаналізувати співвідношення кількості таких процедур до фактично витрачених коштів.

Для цього необхідно застосувати грошовий вимірник процедур закупівель у вигляді фактично потрачених коштів за результатами виконання договорів, укладених за результатами проведених процедур закупівель (таблиця 7).

Показники фактично потрачених коштів за договорами, укладеними за результатами процедур закупівель в Україні протягом 2013–2015 рр.*

Рік	Усього за процедурами закупівель	Відкриті торги	Двоступеневі торги	Запити цінкових пропозицій	Попередня кваліфікація учасників	Переговорна процедура закупівлі
2013	79743,1	35750,2	11,2	501,9	70,5	43406,9
2014	49630,0	23764,9	10,7	605,2	65,9	25182,2
2015	79739,7	39934,9	1,7	677,7	465,4	38660,0

*Довідка: розраховано автором на основі [4, 8, 9]

На даному етапі дослідження, можемо зробити висновки, що за результатами проведених та завершених у 2013 році 84 387 процедур закупівель було укладено договорів на загальну суму 185 467,6 тис. грн. за якими фактично потрачено коштів на суму 79 743,1 тис. грн., що становить 43 %, з яких за результатами:

- відкритих торгів (45990) укладено договорів на загальну суму 95981,3 тис грн за результатами яких фактично потрачено 35750,2 тис. грн., що становить 37,2 %.
- двоступеневих торгів (8) укладено договорів на загальну суму 56,1 тис грн за результатами яких фактично потрачено 11,2 тис грн, що становить 20 %.
- запиту цінкових пропозицій (5186) укладено договорів на загальну суму 623,3 тис. грн. за результатами яких фактично потрачено 501,9 тис. грн., що становить 80,5 %.
- попередньої кваліфікації учасників (167) укладено договорів на загальну суму 835,9 тис. грн. за результатами яких фактично потрачено 70,5 тис. грн., що становить 8,4 %.
- переговорної процедури закупівлі (33031) укладено договорів на загальну суму 87965,6 тис. грн. за результатами яких фактично потрачено 43406,9 тис. грн., що становить 49,3 %.

За результатами проведених та завершених у 2014 році 67352 процедур закупівель було укладено договорів на загальну суму 113791,5 тис. грн за якими фактично потрачено коштів на суму 49630,0 тис. грн., що становить 43,6 %, з яких за результатами:

- відкритих торгів (45990) укладено договорів на загальну суму 59431,6 тис. грн. за результатами яких фактично потрачено 23764,9 тис. грн., що становить 40 %.
- двоступеневих торгів (4) укладено договорів на загальну суму 50,6 тис. грн. за результатами яких фактично потрачено 10,7 тис. грн., що становить 21,1 %.
- запиту цінкових пропозицій (4200) укладено договорів на загальну суму 703,6 тис. грн. за результатами яких фактично потрачено 605,2 тис. грн., що становить 86 %.
- попередньої кваліфікації учасників (235) укладено договорів на загальну суму 384,4 тис. грн. за результатами яких фактично потрачено 65,9 тис. грн., що становить 17 %.
- переговорної процедури закупівлі (31758) укладено договорів на загальну суму 53220,1 тис. грн. за результатами яких фактично потрачено 25182,2 тис. грн., що становить 47,3 %.

За результатами проведених та завершених у 2015 році 82144 процедур закупівель було укладено договорів на загальну суму 152588,1 тис. грн. за якими фактично потрачено коштів на суму 79739,7 тис. грн., що становить 52,3 %, з яких за результатами:

- відкритих торгів (40004) укладено договорів на загальну суму 78278,4 тис. грн. за результатами яких фактично потрачено 39934,9 тис. грн., що становить 50 %.
- двоступеневих торгів (1) укладено договорів на загальну суму 1,7 тис. грн. за результатами яких фактично потрачено 1,7 тис. грн., що становить 100 %.
- запиту цінкових пропозицій (5514) укладено договорів на загальну суму 872,2 тис. грн. за результатами яких фактично потрачено 677,7 тис. грн., що становить 78 %.
- попередньої кваліфікації учасників (81) укладено договорів на загальну суму 712,0 тис. грн. за результатами яких фактично потрачено 465,4 тис. грн., що становить 65,4 %.
- переговорної процедури закупівлі (36544) укладено договорів на загальну суму 72723,8 тис. грн. за результатами яких фактично потрачено 38660,0 тис. грн., що становить 53,2 %.

В результаті проведеного дослідження методом порівняння грошових вимірників процедур закупівель у вигляді вартості укладених договорів та фактично потрачених коштів за результатами укладених договорів можемо розрахувати відносні показники фактичного витрачання державних коштів за укладеними договорами за результатами процедур закупівель (табл. 8).

Таким чином, за результатами аналізу відносних показників фактичного витрачання державних коштів за укладеними договорами бачимо, що загалом щороку збільшується результативність витрачання державних коштів за результатами проведених процедур закупівель, але, при цьому, вона не перевищує 52,3 %, що досить мало для того щоб вважати процедури закупівель ефективним механізмом для витрачання коштів.

Таблиця 8

Відносні показники фактичного витрачання державних коштів за укладеними договорами за результатами процедур закупівель

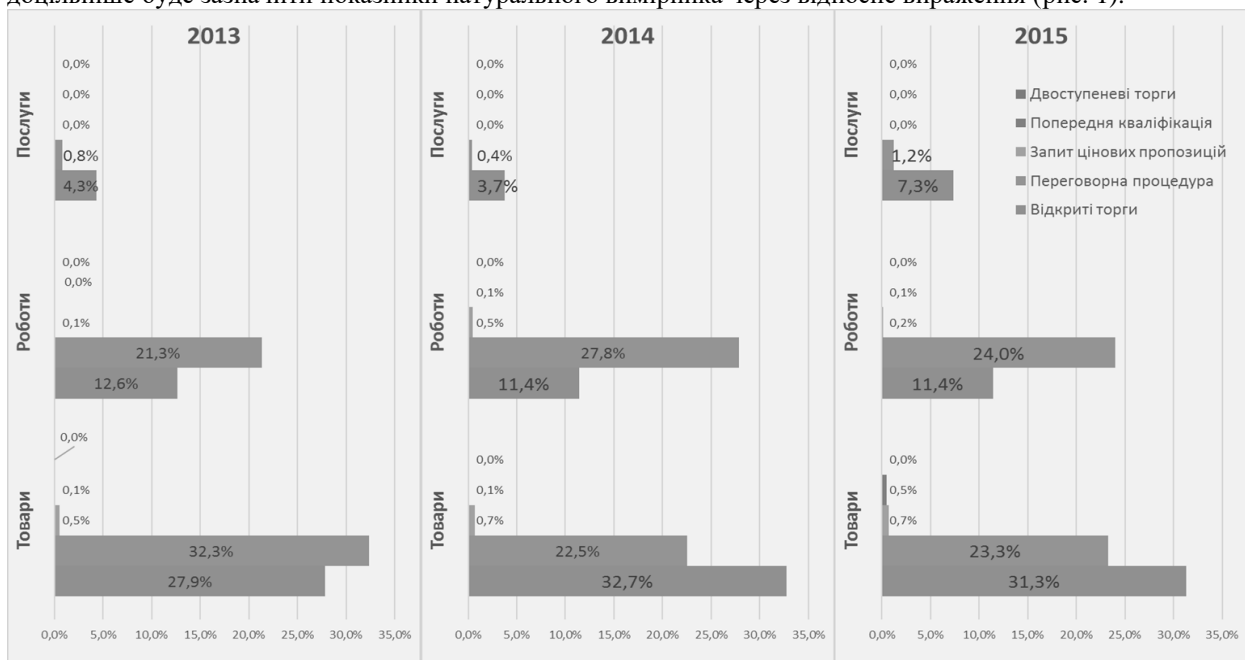
Рік	Усього за процедурами закупівель	Відкриті торги	Двоступеневі торги	Запити цінкових пропозицій	Попередня кваліфікація учасників	Переговорна процедура закупівлі
2013	43 %	37,2%	20 %	80,5 %	8,4 %	49,3%
2014	43,6 %	40 %	21,1%	86 %	17 %	47,3%
2015	52,3 %	50 %	100%	78%	65,4 %	53,2 %

*Довідка: розраховано автором на основі [4, 8, 9]

Зрозуміло, що необхідно зробити похибку на те, що підставами для неефективного витрачання коштів за результатами укладених договорів є специфіка державного фінансування, зокрема недофінансування або зняття відповідного фінансування. Крім того, можемо говорити, що у проведеному дослідженні не врахована інформація про кошти за довгостроковими договорами, в тому числі у будівництві, витрачання яких відбуватиметься протягом декількох років, при тому, що аналіз відбувається за даними щорічної звітності. Так, найчастіше роботи зі складного будівництва закуповуються за процедурою попередньої кваліфікації, показники якої і є найнижчими в щорічній звітності. Разом з тим, не може бути достовірним показником малозастосовувана процедура двоступеневих торгів, тому що вона проводиться досить рідко і на специфічні предмети закупівель, що теж може слугувати підставою для неефективного витрачання державних коштів за укладеними договорами.

При цьому, варто звернути увагу, що найефективніше витрачання коштів за укладеними договорами за результатами процедур закупівель прослідковується за процедурою запиту цінкових пропозицій. Така тенденція пов'язана із тим, що принцип проведення цієї процедури побудований виключно на ціні, яка відіграє основну роль у виборі переможця процедури запиту цінкових пропозицій. Досить схожа ситуація і з переговорною процедурою закупівель, принцип якої полягає у відсутності конкуренції та, як таких, торгів. Тому, замовники мають право перед застосуванням цієї процедури закупівлі провести переговори з учасниками та заздалегідь визначитись із ціною їх пропозиції.

Таким чином, можемо говорити, що за результатами аналізу проведеного шляхом порівняння грошових вимірників процедур закупівель, встановлено, що найбільш ефективно витрачання коштів відбувається за процедурами закупівель в яких оцінювання та обрання переможця побудовано на ціні. Наступний вимірник який можливо застосувати до процедур закупівель це натуральний вимірник у вигляді предмету закупівель. За даними статистичного спостереження ми можемо проаналізувати зазначений вимірник процедур закупівель лише у вигляді товарів, робіт чи послуг. На жаль, в даних статистичного спостереження цей вимірник також обліковують у грошовому визначенні, тому доцільніше буде зазначити показники натурального вимірника через відносне вираження (рис. 1).

*Довідка: розраховано автором на основі [4, 8, 9]

Рис. 1. Відносне вираження закупівлі товарів, робіт та послуг за процедурами закупівлі, проведеним в Україні протягом 2013–2015 рр.

В індивідуальному порядку кожен замовник може розрахувати натуральний вимірник у кількості закуплених товарів, робіт та послуг за конкретною процедурою закупівлі. Крім того, не менш важливим є показник якості предмету закупівлі, що може бути відображений через натуральний вимірник. Так, при розробці документації конкурсних торгів замовник визначається із складністю предмету закупівлі, зокрема це або товари, роботи і послуги, що виробляються, виконуються чи надаються не за окремо розробленою специфікацією (технічним проектом) та для яких існує постійно діючий ринок, або, навпаки, у разі здійснення закупівлі, яка має складний або спеціалізований характер. Затрати на організацію процедури закупівлі для першого варіанту будуть значно менші ніж для другого, а отже замовнику доцільно аналізувати кількість закупівель товарів, робіт і послуг за складністю вимог до їх якості.

Що стосується трудового вимірника, то до процедур закупівель, він практично не може застосовуватись, через те, що закупівлі здійснюються комітетом з конкурсних торгів (тендерним комітетом), який утворюється замовником (генеральним замовником) для організації та проведення процедур закупівель і діє на засадах колегіальності. Відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель» комітет з конкурсних торгів – це службові (посадові) особи замовника (генерального замовника), призначені відповідальними за організацію та проведення процедур закупівлі [6], відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» тендерний комітет – це службові (посадові) та інші особи замовника, призначені відповідальними за організацію та проведення процедур закупівлі згідно із цим Законом [5]. Тобто, член комітету з конкурсних торгів (тендерного комітету) це не окрема посада, а додаткове навантаження на обраного спеціаліста замовника.

В Україні налічується близько 25 тис. комітетів з конкурсних торгів (тендерних комітеїв), у яких відповідно до вимог законодавства щонайменше 5 членів [5, 10]. Як показує, опитування проведене серед комітетів з конкурсних торгів, середня їх чисельність становить 6-7 членів. Враховуючи зазначене, ми можемо говорити про 1,75 тис. членів комітетів з конкурсних торгів. Водночас, більшість членів комітету з конкурсних торгів (тендерних комітетів) беруть участь у прийнятті рішень, а от найбільш трудозатратну роботу виконують секретарі, що визначені у кожному комітеті. Таким чином, з урахуванням показників статистичного спостереження кількості проведених процедур закупівель, можемо визначити орієнтовну кількість процедур закупівель, що припадає на секретаря члена комітету з конкурсних торгів (тендерного комітету) або комітет вцілому (таблиця 9).

Таблиця 9

Кількість процедур закупівель, що припадає на один комітет з конкурсних торгів (тендерний комітет)

Рік	Усього за процедурами закупівель	Відкриті торги	Двоступеневі торги	Запити цінкових пропозицій	Попередня кваліфікація учасників	Переговорна процедура закупівлі
2013	4	2	0,0005	0,2	0,001	1,4
2014	3,58	2,00	0,0002	0,24	0,01	1,32
2015	4,41	2,56	0,0003	0,32	0,004	1,53

*Довідка: розраховано автором на основі [4, 8, 9]

Як показав аналіз за останні три роки, у середньому, на комітет з конкурсних торгів припадає не більше 4-х процедур на рік, з яких найбільше припадає на процедуру відкритих торгів. Однак, результат проведеного аналізу є досить опосередкований тому, що розрахунок здійснюється за загальними показниками та, при цьому, не враховується індивідуальна потреба кожного замовника в закупівлях. Так, один комітет з конкурсних торгів (тендерний комітет) може проводити понад 200 торгів у рік, в той же час інший комітет за весь рік може провести лише одну процедуру закупівлі. Потреба в закупівлях визначається виходячи із масштабів діяльності замовника та його організаційної структури.

Висновки: Таким чином, як показало проведене дослідження, трудовий вимірник не може застосовуватись до процедур закупівель, оскільки комітет з конкурсних торгів (тендерний комітет) є колегіальним органом і його члени це службові (посадові) особи замовника, призначені відповідальними за організацію та проведення процедур закупівлі. Їх робочий час обліковується відповідно до їх безпосередніх обов'язків згідно посадової інструкції.

Найоптимальнішим вимірником для процедур закупівель є грошовий вимірник. Він дає змогу оцінити не тільки кількісний показник застосування процедур закупівель, а й вартісний показник ефективності їх застосування, в тому числі за результатами укладених договорів та витрачених коштів. Застосування грошового вимірника при аналізі проведених процедур закупівель дозволило зробити висновок, що найефективніше витрачання публічних (державних) коштів відбувається за процедурами, алгоритм здійснення яких побудований на ціні.

Менш ефективним є застосування натурального вимірника, оскільки його доцільніше використовувати при аналізі характеристик предмету закупівель, що здійснюється в індивідуальному порядку кожної закупівлі на етапі її організації.

Список використаної літератури:

1. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л.Панкевич, М.Зварич, Р.Бойко, Л.Лучечко. – Львів : Аверс, 2002. – 316 с.
2. Вимірники бухгалтерського обліку: натуральні, трудові та грошовий [Електронний ресурс]. – Віконсенський університет в Україні // Електронні дані [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/accountant/15731/>.
3. Дрозд І.К. Моніторинг державних закупівель як різновид контролю ефективності використання бюджетних коштів / І.К. Дрозд, М.С. Письменна // Ефективна економіка. – 2013. – № 9. – С. 35–42.
4. Здійснення державних закупівель в Україні за 2015 рік / Державна служба статистики України. – Електронні дані [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 10.04.2014 № 1197-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1197-18/print1452678800825527>.
6. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57268.
7. Регулювання правовідносин у сфері державних закупівель в ЄС та в Україні / В.Колотій, В.Пила, О.Шатковський, С.Яременко // Центр європейського та порівняльного права. – 2005, К. – 764 с.
8. Проведення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти в Україні за 2014 рік / Державна служба статистики України. – Електронні дані [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Проведення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти в Україні за січень–грудень 2013 року / Державна служба статистики України. – Електронні дані [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. Публічні закупівлі Prozorro: про реформу / Бібліотека економіста. – Електронні дані [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prozorro.org/pro-reformu/#sut>.
11. Теорія бухгалтерського обліку: вимірники обліку / Бібліотека економіста. – Електронні дані [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.if.ua/book/49/3581.html>.

References:

1. Pankevich, L., Zvarich, M., Boyko, R. and Luchechko, L. (2002), *Bukhgalters'kiy oblik u byudzhethnikh ustanovakh: Navchal'niy posibnik dlya studentiv vishchikh navchal'nikh zakladiv*, Avers, L'viv, 316 p.
2. Viskonsens'kiy universitet v Ukraini (2011), *Vimirniki bukhgalters'kogo obliku: natural'ni, trudovi ta groshoviy*, available at: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/accountant/15731/>
3. Drozd, I.K. & Pys'menna, M.S. (2013), *Monitorynh derzhavnykh zakupivel yak riznovyd kontrolyu efektyvnosti vykorystannya byudzhethnykh koshtiv*, *Efektivna ekonomika*, vol. , Pp. 35–42.
4. Derzhavna sluzhba statistiki Ukraini (2015), *Zdiysnennya derzhavnykh zakupivel' v Ukraini za 2015 rik*, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Zakon Ukraini «Pro zdiysnennya derzhavnykh zakupivel'» vid 10.04.2014 № 1197-VII, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1197-18/print1452678800825527>
6. Zakon Ukraini «Pro publichni zakupivli» vid 25.12.2015 № 922-VIII, available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57268
7. Kolotiy, V., Pila, V., Shatkovs'kiy, O. and Yaremenko, S. (2015), *Reguljuvannja pravovidnosyn u sferi derzhavnykh zakupivel' v JeS ta v Ukraini*, *Centr jevopejs'kogo ta porivnjaln'ogo prava*, Kyi'v, 764 p.
8. Derzhavna sluzhba statistiki Ukraini (2014), *Provedennya zakupivel' tovariv, robit i poslug za derzhavni koshti v Ukraini za 2014 rik.*, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Derzhavna sluzhba statistiki Ukraini (2013), *Provedennya zakupivel' tovariv, robit i poslug za derzhavni koshti v Ukraini za sichen'-gruden' 2013 roku*. available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Biblioteka ekonomista (2016), *Publichni zakupivli Prozorro*, available at: <http://prozorro.org/pro-reformu/#sut>.
11. Biblioteka ekonomista (2001), *Teoriya bukhgalters'kogo obliku: vimirniki obliku*, available at: <http://library.if.ua/book/49/3581.html>

ЗАСЦЬ Наталія Миколаївна – аспірант Київського національного економічного університету.

Наукові інтереси:

– вимірники для аналізу застосування процедур закупівель.

Стаття надійшла до редакції 02.02.2017.